

80. ԳԱՌՈՒ, ԲԱՐԱՆ ԵՎ ՓԱՐԻՇԱՆ

Կէլնի, չէլնի գլեղմ ճեռչ՝ Ամնոր աղա անվով: Ինոր կէլնի աղչիկմ՝ անուն Փարիշան խանմ: Վով ինոր ուզող կուգն, աղչիկն ինոր չխաւմն:

Կէլնի Ամնոր աղեն կասի. - Աղչի՛կ, ես պիտի էսա գլեղի ջիւղներ հմեն ժողվեմ, տյու վի՞ր որ խաւմես, էն առնես:

Ուրիշ գլեղիմ մեչ կեր էրկու ախպեր. անունտեր մեկին՝ Գնոտ, մեկին՝ Բնրան: Ինոնք էլ էլնն ուրենց Սոսըկ անունով ծին քննչիցին տյուս, պիտի խեծմին էրթին:

Տղեյներաց մեր կասի ուր տղեյներաց. - Մե՛ք էրթն, իմ տղեյներ, տյուք աղչկմից վնաս կքննչեք: Էն աղչիկ որ մեր տուն մտնի, մեր տուն կաւիրի:

Մեր վեր տղեյներաց չկանա, ծիյուն կամիծի:

Կասի. - Ծի՛, կանչեր իմ աստված, որ տյու իմ տղեյներ տանես, ոտքերդ կտորի, աննն չէրթն:

Ծի՛ն էրկու խատ կզանի գլետին, կնստի:

Մեծ ախպերն թոր կողից կքննչի տյուս, կուգն տեխ մեր, մոր կուզի գննել, կասի. - Մարե՛, կզանեմ, աման քո ծծին խաթր կանեմ:

Մեր կտեսնա, որ էլ ճար չկա, կսկսի զննել ծիյուն էլ տղեյներացն էլ, կասի. - Տղեյներ, որ կէրթնք մե խատ քյորյի տեղաց ոստո կուգնք, էնտեղ բնակիչ չէլնք: Էնտեղեն խնգալ կփախնի, չիմեք իսկ:

Տղեյներ մոր զննեքք առին, էլնն ծին խեծան, քչիցին էկան: Էկա՛ն, Էտա քյորյի տեղաց ոստո էկան: Կիշեր պնական էնտեղ: Էն կիշեր էնտեղեն խնգալմ փախալ:

Պատիկ ախպեր կէլնի Սոսըկ կխեծնի, կիյնի իսկ խնգալին: Թոքն օր կիշեր, ցերեկ կլարի, խնգալ կտանի կխասուցի չում Ամնոր աղի տոան վերեն, մոր կքննչի ուր մզրաղ, կզանի խնգալի փոր, խնգալ կվերցի տնի վեր ծիյուն:

Փարիշան խանմ փեմջարից կտիսնա:

Պատիկ ախպեր՝ Բնրան, կտանի խնգալ, կուգն մոտ ճեռչ ախպեր: Կրայ կանի, կկտորի խնգալի մսեր, կզանի թվանքի շիշ, կտնի վեր կրակին, ուր ախպոր կասի. - Ես էսա յոքն օր ի անքյուն եմ, մոյմթ կաց. ես քիչն քյանեմ:

Բնրան կքնի, աման ախպեր չանգ էն շոտ գլետխ կտնի գլետին, էն էլ ինոր խետ կքնի:

Խնգալ վեր կրակին կիրիցի: Սոսըկ, որ կնդխտվ ճյուր կտտին, քյորտորնուկ հնչով մեղացուկ կփոթնի կէրթն վեր գլետին, ուր ուզածի պես ճյուր կխմի:

Էն առատուն Փարիշան խամսից մամայ կուգյն պստիկ ախպոր, թե՛ ես քե
պիտի առնեմ:

Փարիշան խամսի խոր գլեղի ժողովի միլաթներ հըմեն կէլենն ծիյավոր, կուգյն
վեր էտա էրկու ախպոր կոիվ:

Էտա էրկու ախպոր յոթ քեռի կար, ինոնք էլ էն գլեղից ին: Ինոնք էլ կուգյն
վեր Գյնոռ-Բնրամին կոիվ:

Պստիկ ախպեր կէլնի կնատի վեր տնրին, կիրիշկի, ճեռ ախպեր խնբնր չի:
Պստիկ ախպեր ծեռ կտանի իրիսին, բննրմ խաղ կկանչի: Խաղով ուր ախպոր
կուզի իմացուցել, չէլնի վախեններ:

Կասի. - Էկա՛ր, Էկա՛ր, չանց ծովու ավազ:

Չանց խիզրի թեփ շատ:

Ինոնց իտեն էլ իմ յոթ քեռիյին են:

Յոթն էլ մեյ մմուշ են:

Մեյ մմուշ ծի խենեք են,

Ինոնց իրիսներ, չանց պղնձի տակ,

Ծատ սև ի:

Ընեռ ախպեր կխաակնա, կասի. - Ախպեր, ի՞նչ պիտի անենք, մեր ծին էլի
լարվի, չկանա կոիվ անե:

Պստիկ ախպեր կասի. - Տյու մտտի, ես մե խատ խամ ծիմ խենենն, փաթմ էրկու
կէրթն մեշկըներ:

Կֆոա, կզաննի մզրաղով ուր մեյ քեռին կապանի:

Քեռիյիդեռաց մեյն կֆոա տղի իտե, ուր մզրաղով կզաննի մեշկը տղի փորին:
Տղի աղքներ կլցվի մեշ ջգմին: Էն գլխի պստիկ ախպեր ուր ճեռ ախպեր կկանչի:

Ախպեր կէլնի ոտնով կուգյն մեշ անքյրին, անքյար կպանցվի ըստեխ-էնտեխ,
ինքն ուր ախպեր կտիսնա:

Պստիկ ախպեր ճեռչին կասի. - Էտա ծին մեյ խատ քյնշի տար ըստեխ-էնտեխ
ես տեսնամ:

Ընեռ ախպեր կէրթն, որ ծին խանի վեր, ծին կփոխտա, պմպուլ պնչի ծակերաց
կթնի, ծիյու մաֆաա կպանցվի: Ծին կպիտի ախպոր առնվեն կնցուցի, ախպեր թուր
կթնի, Սոսըկի չորս ոտ կկտրի:

Սորա թուղթմ խանի, կգյրի, կուտա ուր ախպոր: Թղթի մեշ գրեր էր. «Վով որ
ուր ճեռչի խնբնր չլսի, վերենն զի պես վնաս կքյնշի: Ես էտա կննդնր վնաս
քյաշեցի, որ Փարիշան խամն զի քե էլներ, էն որ ես կմեռնեմ, տվեր եմ քե խալալ
սրտով, կնն տար: Աստված կսիրես, որ զի կկապես, կտանես, իմ ծեռ թողնես
ծիյուց կախ, թող իրար տեսանի. «Աշխար ըսկնն իկե, ըսկնն կէրթն»: Ես որ կիտի,
ես պիտի մեռնի, ես կզաննի իմ յոթ քեռիյն կապանի, կէրթի մստի իմ քեռու տուն,
կուշտ խաց ծնծիյ կուտի, իմ յոթ քեռկինն էլ զի խամար կպերի»:

Ախպոր կասի. - Իմ ջգմեյն տյուս քյնշի, - որ ջգմեյն ախպեր ոտնեն տյուս
կքյնշի, պստիկ ախպեր կմեռնի:

Փարիշան խամն կուգյն, ճեռ ախպոր կառնի, որ կառնի, կոիվ կխանգարվի:

Փարիշան խամն կխենենի վեր մեյ ծիյուն, ախպոր ջննդնյն էլ կկապի վեր մեյ
ծիյուն, ծեռ կթողնի կախ, ծեռ կէրթա կուգյա. «Աշխար ըսնն իկե, ըսնն կէրթն»:

Մոր ջյույաք պիրին, թե քո լաճերն Էկան, խաբսն էլ պիրին, աման չապին, թե
մեյ լաճ ըսպանվե: Պառապ կէլնի էրկու խալ պստիկ տղա կկնդնի, մեյ մկի ծեռ

ճայմ չամիչ կուտա, կապի. - Կմացե՛ք, իմ տղեղներաց տեմ, զի սաղ իմ խնրանք պիրեք: Խեմք, Էրկումն էլ կովու պեմից սաղ իկե՞ր եմ:

Տղեղներ կէրթան կտիսման, ետ կտնոնման կուզան մոր կասեմ.

- Պատիկ ախպեր զարկվե, ճեռն առե Փարիշան կուզն, շանդայն էլ ծիյու վերեմ կապուկ, ծեռ կախ կէրթն կուզն. «Աշխար ըսկնն իկե, ըսկնն կէրթն»:

Մեր ձեռնվեր կզանի գետտիմ, կմստի կանիծի Ամար աղիմ:

Ընոչ տղեմ կմտմի մերս վեր Էտա անիծելուն:

Կսի. - Մարե՛յ, տո՛ւս կաց, խնննալ կզանեմ մեչ փորիտ, կզանեմ, քե կապանեմ,

քո ծծիմ խաթր կանեմ:

«Աշխար ըսկնն իկե, ըսկնն կէրթն»:

